

25 LEKCJA

Akcent wyrazowy

Akcent wyrazowy to silniejsze wymówienie sylaby w wyrazie. Funkcją akcentu jest ułatwienie rozpoznawania poszczególnych wyrazów w zdaniu.

A kifejezésre vonatkozó hangsúly ezeknél a kifejezéseknél erősebb. A hangsúly szerepe az, hogy könnyebb legyen felismerni a mondatban szereplő különböző kifejezéseket.

Miejsce akcentu w wyrazie

A hangsúly helye a kifejezésekben

W języku polskim akcent jest stały i pada najczęściej na przedostatnią sylabę w wyrazie (akcent paroksytoniczny), np. *samo**chód***, *ch**ł**opiec*, *sy**pi**alnia*.

A lengyel nyelvben a hangsúly állandó, és a kifejezésekben általában az utolsó előtti szótagra helyezzük (paroxitonikus hangsúly), például *samo**chód***, *ch**ł**opiec*, *sy**pi**alnia*.

Kérlek, hallgasd meg a felvételt, és ismételd meg, amit a felolvasó mond!

ĆWICZENIE 25.1

Proszę zaznaczyć, na którą sylabę pada akcent, a następnie wysłuchać nagrania, sprawdzić i powtórzyć słowa.

Kérlek, jelöld meg azt a szótagot, ahova a hangsúlyt helyezzük, ezután hallgasd meg a felvételt, ellenőrizd le a válaszaidat, és ismételd el a szavakat a helyes hangsúllyal.

<i>ba-sen</i>	<i>prak-ty-kant</i>	<i>in-for-ma-tyk</i>
<i>biur-ko</i>	<i>prak-ty-kant-ka</i>	<i>u-li-ca</i>
<i>bu-dy-nek</i>	<i>roz-mo-wa</i>	<i>pocz-ta</i>
<i>dwo-rzec</i>	<i>ła-zien-ka</i>	<i>ga-bi-net</i>
<i>ga-le-ria</i>	<i>a-le-ja</i>	<i>sy-pial-nia</i>
<i>ka-nap-ki</i>	<i>bal-kon</i>	<i>ok-no</i>
<i>ka-wiar-nia</i>	<i>bar-dzo</i>	<i>bieg-le</i>

ĆWICZENIE 25.2

Proszę posłuchać nagrania, następnie powtórzyć słowa, odpowiednio je akcentując.

Kérlek, hallgasd meg a felvételt, majd ismételd el a szavakat a megfelelő hangsúlyra figyelve!

wolontariusz	zawsze	łąka
wycieczka	pole	negocjować
wynajmować	komunikatywny	nocleg
słońce	korporacja	obserwacja
mieszkanie	morze	oferta
wypoczynek	muzeum	ogród
zachód	krajobraz	otwarty
zakątek	kuchnia	plaża

W wyjątkowych sytuacjach akcent wyrazowy może padać na inną niż przedostatnia sylabę.

A kifejezésre vonatkozó hangsúly kivételes helyzetekben más szótagokra is helyezhetjük, nemcsak az utolsó előttire.

Akcent **na trzecią sylabę od końca** pada w:

- formach pierwszej i drugiej osoby liczby mnogiej czasu przeszłego, np. **czytaliśmy, robiliście**,
- formach liczby pojedynczej i trzeciej osoby liczby mnogiej trybu przypuszczającego, np. **chciałabym, poprosiłbyś, mogłabyś, chcieliby**,
- formach liczebników **czterysta, siedemset, osiemset, dziewięćset**,
- niektórych wyrazach pochodzenia obcego (zwłaszcza zakończonych na **-yka / -ika**), np. **matematyka, muzyka, uniwersytet**,
- niektórych polskich wyrazach, np. **rzeczpospolita**.

A hangsúlyt a harmadik szótagra helyezzük, ha

- múlt időben többes szám első és második személyben, például **czytaliśmy, robiliście**
- feltételes módban egyes szám és többes szám harmadik személyben, például **chciałabym, poprosiłbyś, mogłabyś, chcieliby**
- a számneveknél, például **czterysta, siedemset, osiemset, dziewięćset**
- némely idegen kifejezésnél, főleg a **-yka** és a **-ika** végződésűeknél, például **matematyka, muzyka, uniwersytet**
- némely lengyel kifejezésnél, például **rzeczpospolita**.

- ➔ Akcent **na czwartą sylabę od końca** pada w formach pierwszej i drugiej osoby liczby mnogiej trybu przypuszczającego, np. **chcielibyśmy, mogliście**.
Feltételes módban többes szám első és második személyben a hangsúlyt a kifejezés végétől számolva a negyedik szótagra helyezzük, például **chcielibyśmy, mogliście**.
- ➔ W jednosylabowych wyrazach samodzielnych akcentowo akcent pada **na jedyną sylabę**, np. **dom, gość**.
Az egyszótagú kifejezéseknél a hanglejtést erre az egyetlen szótagra helyezzük, például **dom, gość**.
- ➔ Oryginalny akcent zachowany zostaje w wyrazach zapożyczonych i słabo przyswojonych, np. **Nancy, Pompidou**.
Az idegen nyelvekből átvett kifejezéseknél, illetve azoknál, amelyek nem igazán illeszkedtek be a lengyel nyelvbe, az eredeti hanglejtést megtartjuk. Például **Nancy, Pompidou**.

ĆWICZENIE 25.3

Proszę zaznaczyć sylabę akcentowaną w podanych liczebnikach, następnie wysłuchać nagrania i powtórzyć słowa.

A megadott számneveknél jelöld meg, hogy melyik szótagra helyezzük a hangsúlyt, majd ezután hallgasd meg a felvételt, és ismételd el a hallottakat!

sto	sześć-set
dwie-ście	sie-dem-set
trzy-sta	o-siem-set
czte-ry-sta	dzie-więć-set
pięć-set	ty-siąc

25.3

ĆWICZENIE 25.4

Proszę pogrupować podane wyrazy według miejsca padania akcentu, następnie wysłuchać nagrania i sprawdzić ćwiczenie. Na koniec proszę przeczytać wyrazy, prawidłowo je akcentując.

A megadott kifejezéseket helyezd a megfelelő csoportba, aszerint, hogy hova helyezzük a megadott kifejezésnél az intonációt. Ezek után hallgasd meg a felvételt, ellenőrizd a megoldásaidat, majd olvasd el a kifejezéseket megfelelő hanglejtéssel!

chciałabym chcieliby chcielibyśmy dwieście fizyka grafika gramatyka
 moglibyśmy osiemset poprosilibyście poprosiłabym powietrze prezes
 przedpokój przygotowywaliśmy przystanek rejs restauracja rozwijaliście
 sami segment sklep stół szukaliście trzynaście wynajęłam

Akcent pada na:

1. sylabę od końca	2. sylabę od końca	3. sylabę od końca	4. sylabę od końca

ĆWICZENIE 25.5

Proszę wysłuchać nagrania, a następnie prawidłowo zaakcentować podane wyrazy.

<i>mogłabym</i>	<i>plac</i>	<i>uniwersytet</i>
<i>centrum</i>	<i>korporacja</i>	<i>las</i>
<i>most</i>	<i>bazylika</i>	<i>lider</i>
<i>pałac</i>	<i>szukałam</i>	<i>osiemdziesiąt</i>
<i>pielęgniarka</i>	<i>dziewięćset</i>	<i>łąka</i>
<i>chcielibyście</i>	<i>Afryka</i>	<i>rzeczpospolita</i>

ĆWICZENIE 25.6

25.6

Proszę podkreślić sylabę akcentowaną w podanych wyrażeniach, a następnie wysłuchać nagrania i powtórzyć słowa.

Az alábbiakban megadott kifejezéseknél húzz egy vonalat oda, ahova az intonációt helyeznéd, majd hallgasd meg a felvételt, és ismételd el a szavakat a megfelelő hanglejtéssel!

<i>bez nich</i>	<i>kocham cię</i>	<i>nie pomagają</i>
<i>beze mnie</i>	<i>myje się</i>	<i>nie przyjechał</i>
<i>czeszę się</i>	<i>na film</i>	<i>nie wiem</i>
<i>do ciebie</i>	<i>na kawę</i>	<i>pozdrawiam cię</i>
<i>do was</i>	<i>nazywam się</i>	<i>przesyłam ci</i>
<i>dziękuję ci</i>	<i>nie jedzą</i>	<i>przez las</i>
<i>goli się</i>	<i>nie jem</i>	<i>ze mną</i>

ĆWICZENIE 25.7

25.7

Proszę przeczytać podane zdania, zmieniając akcent zdaniowy tak, aby kolejno podkreślić wykonawcę czynności, miejsce akcji i czas akcji.

Olvasd el az alábbiakban megadott mondatokat úgy, hogy változtasd meg a hanglejtést annak megfelelően, hogy a cselekvésre, vagy a cselekvés helyszínére, vagy magára a cselekvés elkövetőjére helyezed a hangsúlyt!

1. Dzisiaj pan Janusz pracuje w domu.
2. Dzisiaj pan Janusz pracuje w domu.
3. Dzisiaj pan Janusz pracuje w domu.
4. Tomek zjadł wczoraj kolację w restauracji.
5. Tomek zjadł wczoraj kolację w restauracji.
6. Tomek zjadł wczoraj kolację w restauracji.
7. Dzieci jadą w tym roku na wakacje nad morze.
8. Dzieci jadą w tym roku na wakacje nad morze.
9. Dzieci jadą w tym roku na wakacje nad morze.

Intonacja zdań oznajmujących, pytających i wykrzyknikowych

A hanglejtés a kijelentő, a kérdő, és a felkiáltó mondatoknál

Intonacja to zmiana wysokości głosu w obrębie wypowiedzenia. Intonacja pełni przede wszystkim funkcję semantyczną. Pozwala odróżnić od siebie zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące.

A hanglejtés a hangmagasság-változásra vonatkozik, amikor kimondunk egy mondatot. Az intonáció elsősorban szemantikus funkciót képvisel, tehát ezáltal meg tudjuk különböztetni a kijelentő, a kérdő, és a felkiáltó mondatokat egymástól.

Intonacja może być:

➔ Opadająca, podkreślająca zamknięcie zdania typowe w zdaniach oznajmujących, odpowiedziach na pytanie i poleceniach, np. *Dzisiaj pada deszcz. Tak, on to zrobił. Proszę przeczytać głośno tekst.*

➔ Rosnąca, podkreślająca brak zakończenia typowy w pytaniach, np. *Kto to robi? Dlaczego nic nie mówisz?*

Intonacja pełni również funkcję segmentacyjną, dzieląc wypowiedzenie na mniejsze jednostki znaczeniowe. Ponadto sygnalizuje początek i koniec wypowiedzenia.

A hanglejtés lehet:

➔ A kijelentő mondatoknál különösen a mondat lezárásánál, a kérdésekre és felszólításra adó válasznál lejtő, például *Dzisiaj pada deszcz. Tak, on to zrobił. Proszę przeczytać głośno tekst.*

➔ A kérdéseknél emelkedő (mintha nem lenne a kérdésnek lezárása), például *Kto to robi? Dlaczego nic nie mówisz?*

Az intonáció szematikus funkciót képvisel, ennek köszönhetően válassza el a mondanivalót kisebb egységekre. Ezenkívül jelöli a mondanivalónk elejét és végét.

ĆWICZENIE 25.8

Proszę zaznaczyć obok zdań rodzaj intonacji, wpisując (O), jeśli intonacja jest opadająca i (W), jeśli intonacja jest wznosząca. Następnie proszę wysłuchać nagrania i powtórzyć zdania.

Kérlek, jelöld meg azokat a mondatokat O betűvel, ha a hanglejtés lejtő, s W betűvel, amennyiben a hanglejtés emelkedő. Majd hallgasd meg a felvételt, és ismételd el a mondatokat a helyes lejtés szerint.

1. Proszę napisać list.
2. Dlaczego to zrobisz?
3. W budynku nie ma windy?
4. Nie lubię wysokich budynków.
5. Idźcie już.
6. Proszę czytać głośno.
7. Kto wypił moją wodę?
8. Jutro będzie piękna pogoda.
9. Kiedy wracacie z wakacji?
10. Czy mogę otworzyć okno?

25.8

ĆWICZENIE 25.9

25.9

Proszę posłuchać nagrania, a następnie przeczytać zdania na dwa sposoby: z intonacją zdania oznajmującego i pytającego.

 Kérlek, hallgasd meg a felvételt, utána olvasd el a feladatot kétféleképpen: kijelentő és kérdező hangleytéssel.

-
1. Idziesz tam sam.
 2. Chcemy wynająć kawalerkę.
 3. Masz katar i kaszel.
 4. Pasuje do niej zielony krawat.
 5. Wracamy jutro rano.
 6. Pasuje ci ten kolor.
 7. Dziś mam oficjalną kolację z nowym klientem.
 8. Jan słucha muzyki, żeby się zrelaksować.
 9. W SPA było fatalnie.
 10. Brązowy krawat pasuje do niebieskiej koszuli.

25. FONETYKA

Ćwiczenie 25.1

ba-sen, **biur**-ko, bu-**dy**-nek, **dwo**-rzec, ga-**le**-ria, ka-**nap**-ki, ka-**wiar**-nia, prak-**ty**-kant, prak-**ty**-kant-ka, roz-**mo**-wa, ła-**zien**-ka, a-**le**-ja, **bal**-kon, **bar**-dzo, in-for-**ma**-tyk, u-**li**-ca, **pocz**-ta, ga-**bi**-net, sy-**pial**-nia, **ok**-no, **bieg**-le

Ćwiczenie 25.2

wolontariusz, wycieczka, wynajmować, **słońce**, mieszkanie, wypoczynek, **zachód**, **zakątek**, **zawsze**, **pole**, komunikatywny, korporacja, **morze**, muzeum, krajobraz, **kuchnia**, **łąka**, negocjować, **nocleg**, obserwacja, **oferta**, **ogród**, **otwarty**, **plaża**

Ćwiczenie 25.3

sto, **dwie**-ście, **trzy**-sta, czte-**ry**-sta, **pięć**-set, **sześć**-set, **sie**-dem-set, **o**-siem-set, **dzie**-więć-set, **ty**-siąc

Ćwiczenie 25.4

Akcent pada na:			
1. sylabę od końca	2. sylabę od końca	3. sylabę od końca	4. sylabę od końca
rejs sklep stół	dwieście powietrze prezes przedpokój przystanek restauracja sami segment trzynaście wynajęłam	chciałabym chcieliby fizyka grafika gramatyka osiemset poprosiłabym przygotowywaliśmy rozwijaliście szukaliście	chcielibyśmy moglibyśmy poprosilibyście

Ćwiczenie 25.5

mogłabym, **centrum**, **most**, **pałac**, pielęgniarka, **chcielibyście**, **plac**, korporacja, bazylika, szukałam **dziewiećset**, **Afryka**, uniwersytet, **las**, **lider**, osiemdziesiąt, **łąka**, rzeczpospolita

Ćwiczenie 25.6

bez nich, **beze** mnie, **czeszę** się, do **ciebie**, **do** was, **dziękuję** ci, **goli** się, **kocham** cię, **myje** się na **film**, na **kawę**, **nazywam** się, nie **jedzą**, **nie** jem, nie pomagają, nie **przyjechał**, **nie** wiem **pozdrawiam** cię, **przesyłam** ci, przez **las**, **ze** mną

Ćwiczenie 25.7

1. Dzisiaj pan **Janusz** pracuje w domu. 2. Dzisiaj pan Janusz pracuje w **domu**. 3. **Dzisiaj** pan Janusz pracuje w domu. 4. **Tomek** zjadł wczoraj kolację w restauracji. 5. Tomek zjadł wczoraj kolację w restauracji. 6. Tomek zjadł **wczoraj** kolację w restauracji. 7. **Dzieci** jadą w tym roku na wakacje nad morze. 8. Dzieci jadą na wakacje nad **morze**. 9. Dzieci jadą w tym **roku** na wakacje nad morze.

Ćwiczenie 25.8

O – 1, 4, 5, 6, 8, W – 2, 3, 7, 9, 10